

ההעפלה האווירית

רוב ההעפלה הגיעה ארצה בדרך הים. חלק מסוים בדרך היבשה (ראו לעיל), והייתה גם העפלה בדרך האוויר בקנה מידה קטן, שהוכיח את הפוטנציאל של הבאת עולים באמצעות מטוסים בשנים הבאות.

בדרך זו, הועלו ארצה 150 מעפילים בשנת 1947, במסגרת מבצע שנשא את השם "כנף". שתיים מהטיסות הגיעו מעיראק ואחת מאיטליה - 50 איש ואשה בכל טיסה.

בכל שלוש הטיסות נחת מטוס התובלה מדגם C46, מוטס על ידי צוות של שני טייסים אמריקאיים שהציעו את שירותם ל"הגנה", על מסלול עפר ארעי ליד המושבה יבנאל, בגליל התחתון.

נחיתה בשדות
יבנאל

הטיסה הראשונה נערכה ב-23 באוגוסט 1947. יומיים לפני כן, הגיע שליח ה"הגנה" שלמה הלל עם שני טייסים אמריקאיים במטוסם לבגדד, ותוך זמן קצר אורגנה קבוצה של 50 מחברי תנועת "החלוץ", והוסעה למסלול צדדי בנמל התעופה של בגדד, כשחולייה חמושה של חברי ה"הגנה" בעיר מאבטחת את המבצע. המטוס המריא, ולאחר שלוש שעות נחת ביבנאל וכל נוסעיו ירדו בשלום.

בטיסה השנייה, ב-17 בספטמבר 1947, הובאו ארצה 50 צעירים משדה תעופה עזוב ליד סלרנו שבאיטליה. לאחר ארבעה ימים, שוב נחת המטוס בבגדד ולקח אתו משלוח נוסף של מעפילים אוויריים.

כל שלוש הטיסות נערכו בחשאיות, ולא נחשפו על ידי השלטון הבריטי בארץ. לימים, כתב שלמה הלל: "שאבנו סיפוק רב מהעובדה, כי נפלה לידינו הזכות להיות הראשונים בתולדות עלייה ב' לעשות עלייה בלתי ליגאלית במטוסים, ובהצלחה שכזו".

הסופר אהרן מגד בספרו "מסע הילדים אל הארץ המובטחת – פרשת ילדי סלבינו" מוסיף פרטים על הטיסה מאיטליה:

טיפין-טיפין, יחידים ובקבוצות קטנות, ברשיון וב"עלֵה ב' ", יצאו ילדים מסלבינו בדרכם ארצה. אלה שהפליגו בספינות-מעפילים, רובם ניצודו לפני הגיעם אל החוף, גורשו לקפריסין והצטרפו אל חבריהם שחגו באי. מאתם וחמישים ילדי "גורדוניה" קיוו לעלות יחד וחיכו לתורם לצאת את הבית, כשהם מקיימים חיי חברה ערים ופעילים ב"רפובליקת הילדים", עוסקים בעבודה ובלימודים.

ימים אחדים לפני ראש-השנה תש"ז הגיעה הוראה לבית ממטה ה"הגנה", שעל עשרים מהם להיות מוכנים ליציאה. לא נאמר באיזו דרך יעלו ארצה, נאמר רק שכל אחד מהם רשאי לקחת עמו תרמיל קטן לצרכיו האישיים בלבד.

העשרים הוסעו לרומא, הובאו לאחד הבתים ששימשו את ארגון "הבריחה" וחיכו להוראות. ערב ראש-השנה הגיע שליח ה"הגנה" לבית, ובשיחה שקיים עם הנערים, רמו על כך שעלייתם תהיה בדרך האויר. ארבעה ימים לאחר-מכן, בשעת בוקר, יצאו העשרים את רומא בשתי מכוניות מפוארות, שהסיעו אותם לקרבת מבצר פוסטום העתיק, בסביבות פומפיי. ההוראה היתה שעליהם לעשות את דרכם משם ברגל, אל שדה-תעופה צבאי, ששימש את הצבא האמריקני בימי המלחמה. אם יישאלו מי הם – יודוהו כסטודנטים העומדים לטוס להודו. בהגיעם לפוסטום – מצאו כבר שם שלושים בני-נוער אחרים, חברי "השומר-הצעיר" ו"השומר הלאומי".

בהחילם ללכת ליעדם, הבחינו בחיילים אמריקנים העוקבים אחריהם. הם נכנסו לבית-הקברות הצבאי שנמצא סמוך למקום והעמידו פנים שובכוונתם לפקוד את קברו של חברם, שנפל במלחמה. מצאו מצבה של חייל יהודי, מגן-דוד חקוק עליה, וערכו לו טקס אזכרה, כדת וכדין. משהתרחקו החיילים מן המקום – המשיכו בדרכם וחזרו לחפש את שדה-התעופה.

הגיעו למגרש עזוב, רחבי-ידיים, וזיהו אותו כשדה-התעופה המבוקש. כבר ירדו דמדומי-ערב, אך שום זמזום מטוס לא נשמע. אופנוע ועליו שני איטלקים נעצרו לידם, ואלה שאלו מה מעשיהם במקום. מלווה הקבוצה ענה שהם ממתינים לאוטובוס שיחזירם לרומא. בשמונה בערב נשמע רעש המטוס המתקרב. מן הקרקע אותתו לו המצפים לבואו, בפנסיהם. הוא נחת בשדה: מטוס דאקוטה צבאי שהיה בו מטען של נשק, מיועד לקאהיר. אחד-אחד עלו הנערים למטוס. אותו אופנוע שנתקל בהם קודם לכן חזר, ועליו שוטר מזוין. השוטר חקר את אחד משני הטייסים ליעד נוסעיו, והלה השיב לו שהוא מסייע סטודנטים-תיירים להודו. השוטר לא האמין לו, אך מששלף הטייס את אקדחו – השתכנע שעליו למהר ולהסתלק.

המטוס המריא כשנוסעיו, המאושרים על כי עלה בידיהם לחמוק משומרי-החוק, פוצחים בשירי מולדת. ב-1.30 אחר חצות נחת המטוס בשדה-התעופה של אתונה לשם תדלוק. בהתקרב פקחי השדה לבדוק את המטוס ואת מטענו, השתרעו הנוסעים על רצפתו והיו כלא-היו. הטייס לא הניח לפקחים להיכנס, בהציגו לפניהם תעודות המעידות שהמטען הוא צבאי וחסי.

המטוס חזר והמריא, ועם שחר הגיע לשמי הארץ. חג מעל לעמק-יזרעאל ועמק-הירדן, ובשעה שש נחת בשדה ליד צמת. בשדה כבר המתינו משאיות של קיבוצי הסביבה. מיד עם רדת הנוסעים מן המטוס – הועלו אל המשאיות והוסעו לדגניה, למסדה ולשער-הגולן.

החיילים הבריטים איחרו להגיע לשדה. כשהגיעו אליו – היה זה לאחר שהמטוס כבר המריא. אנשי ה"הגנה", מוסוים במדי צבא בריטי, שמרו על האזור ומנעו את הכניסה אליו. ב-7.30 פשטו החיילים על משקי הסביבה כדי לגלות בהם את העולים ה"בלתי-לגליים", שהצליחו לחמוק מהם. אך עולים אלה כבר היו לבושים בבגדי-עבודה, ככל יתר חברי הקיבוצים, אכלו עמהם את ארוחת-הבוקר ויצאו עמהם לעבודה בשדות, ולא נודע כי באו אל קרבם.